

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11620

Tarih : 24.04.2025

10/2651

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstanbul'un jeolojik konumu ve tarihsel deneyimi, büyük bir deprem riskini sürekli olarak gündemde tutarken, hem 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi hem de 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında gerekli önlemlerin alınmadığı, aksine kent politikalarının rant ve betonlaşma odaklı biçimlendirilerek olası felaketlere zemin hazırladığı görülmektedir. Dün (23 Nisan 2025) meydana gelen ve en büyüğü 6,2 olarak ölçülen depremler, İstanbul'un altyapı, yapı stoku ve afet hazırlığı açısından ne denli kırılgan bir kent olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Açık toplanma alanlarının yokluğu, riskli yapıların fazlalığı, deprem vergilerinin amacına uygun kullanılmaması ve kentsel dönüşüm süreçlerinin sosyal adaletsizliğe yol açacak biçimde yürütülmesi bu kırılganlığı derinleştirmektedir. Yaşanan bu sarsıntılar, kamu kaynaklarının risk öncelikli ve halk yararına değerlendirilmediği koşullarda, ciddi bir felaketin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, İstanbul'un deprem riski karşısındaki hazırlık durumunun tüm yönleriyle incelenmesi, kent politikalarında bugüne dek yapılan hataların tespit edilmesi, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığının denetlenmesi, risk odaklı ve toplumsal ihtiyaçlara dayalı bir dönüşüm sürecinin nasıl mümkün olabileceğinin araştırılması, bilimsel ve kamusal bir yeniden yapılandırma için gereken yol haritasının belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. (24.04.2025)

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

GEREKÇE

İstanbul, jeolojik konumu itibarıyla tarih boyunca yıkıcı depremlerle karşı karşıya kalmış, bu depremler sonucunda binlerce can kaybı ve büyük maddi hasar yaşamıştır. Birçok ölüme ve yıkıma sebebiyet veren 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi'nin ardından yaşananlar, dikkatleri İstanbul'un ve Türkiye'nin deprem gerçekliğine çekmesine rağmen, geçen 26 yılda gerekli önlemlerin alınmadığı bilakis afeti felakete dönüştürecek çeşitli uygulamaların hayata geçirildiği görülmüştür. 6 Şubat 2023 Maraş merkezli depremler bu durumun en somut örneği olmuş, tahribatın büyüklüğündeki idari ve siyasi sorumluluğun, deprem sonrası hiçbir şekilde üstlenilmemiş olması toplumda ciddi bir güvensizlik yaratmıştır. Dolayısıyla uzman uyarılarının odaklandığı İstanbul'da meydana gelebilecek bir depremin endişesi giderek artmıştır.

İstanbul'da, dün (23.04.2025) en büyüğü 6,2 olarak meydana gelen depremler mevcut endişeleri doğrulamış, İstanbul'un deprem riski karşısında kırılgan bir kent olduğu açığa çıkmıştır. Sarsıntılar sebebiyle birçok insan dışarı çıkmış fakat bulundukları mahallelerin her yanı betonla kaplı olduğu için güvenli açık alan bulamamış, dar, sıkışık sokaklarda, refüjlerde, yol kenarlarında toplanmak zorunda kalmıştır. Zira açık toplanma alanı olarak kullanılabilecek mekanlar, inşaat odaklı ve rant merkezli politikalar sonucunda ya yok edilmiş ya da çevresine çit çekilerek kapısına kilit vurulmuştur. Toplanma alanı ve park sayısı bir elin parmağını geçmeyecek olan Taksim'de ise, Gezi Parkı'nda toplanmak isteyen halka polis engel çıkarmıştır. Parka polis yığnağı yapılmış, depreme karşı alınmayan teyakkuzlar halkın kendini koruma istenci karşısında alınmıştır.

1999 sonrası toplanan Özel İletişim Vergisi, kamuoyunda bilinen adıyla deprem vergileri, afetlere karşı kentleri dirençli hale getirme amacıyla alınmış olsa da, bu kaynağın büyük kısmı İstanbul gibi deprem riski yüksek şehirlerin altyapısını güçlendirmek veya afet mekanizmaları oluşturmak yerine, bütçe açıklarını kapatmak, rant projelerini fonlamak gibi bambaşka alanlarda kullanılmıştır. Yani halktan "afet için" toplanan vergi, önleyici tedbirler almaya, afetin sonuçlarını hafifletmeye değil, yönetememenin faturasını örtmeye harcanmıştır.

Türkiye'nin en kalabalık metropolü olan İstanbul'da, hâlâ yüz binlerce insanın yaşadığı binalar depreme dayanıksızdır. Yüzlerce okul, hastane, kamu binası risk altındadır. Ancak buna rağmen merkezi iktidar, kaynaklarını riskli bölgeleri dönüştürme için değil, rant bölgelerini daha fazla betonlaştırma, ekolojik dengeleri altüst eden mega projelerle yeni riskler yaratma yolunda harcamaktadır. Bilim insanlarının defalarca uyarıda bulunduğu Kanal İstanbul projesi bunlardan yalnızca biridir. İktidar bu bilimsel gerçekliği reddedercesine doğa katliamına ve yeni nüfus yığılmalarına yol açacak projeleri dayatmaya devam etmektedir.

Öte yandan, İstanbul'da kentsel dönüşüm politikaları ise tamamen bir sosyal adaletsizlik meselesine dönüşmüştür. Risk altındaki mahallelerde yaşayan yurttaşlara güvenli, ulaşılabilir, ekonomik dönüşüm imkanları sunmak yerine, bu dönüşümler aracılığıyla yoksul halk kent dışına sürülmekte; dayanışma ağları parçalanmakta; mahalle dokusu yok edilmekte; yerine, sadece "satılabilir" beton yığınları bırakılmaktadır. Yerinde dönüşüm ilkesine kulak tıkanmakta, halk karar süreçlerinden dışlanmakta; kent, Fikirtepe örneğinde olduğu gibi, halkın değil sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.

Bugünkü depremlerde řu ana dek can kaybı yaşanmamış olması ve büyük bir yıkımın meydana gelmemesi elbette ki sevindiricidir, ancak bu, rahatlatıcı değil uyarıcı niteliktedir. Zira sarsıntıların devam ediyor oluşu ve deprem uzmanlarının uyarıları durumun ciddiyetini korumakta olduğunu göstermektedir. İstanbul olası bir felaketi ne altyapı açısından karşılayabilecek ne de toplumsal olarak kaldırabilecek durumdadır. Dolayısıyla bilimsel uyarıların, meslek odalarının raporlarının, sivil toplum ve yerel yönetimlerin çabalarının ve de halkın taleplerinin acilen dikkate alınması gerekmektedir. İstanbul'un, bir felaketle değil, bilimsel planlamayla ve toplumsal katılımıla yeniden şekillenebilmesi için TBMM bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulması aciliyet taşımaktadır. Bu komisyon İstanbul'un kent politikalarındaki hataların giderilmesi, kamusal kaynakların risk odaklı değerlendirilmesi, ihtiyaç analizinin yapılması ve gerekli uygulamaların hayata geçirilmesi meselelerini hızlıca gündemine almalıdır.